

מן המקורות

/א. כלליים

— משנה קידושין פרק א' משנה ז':
כל מצוות הבן על האב — האנשי חייבין והנשים פטורות, וכל מצוות האב על הבן — אחד אנשים ואחד נשים חייבין.
vs Reshi us וכל מצוות עשה שהזמן גרמה — האנשי חייבין והנשים פטורות, וכל מצוות עשה שלא הזמן גרמה — אחד אנשים ואחד נשים חייבין.

— וכל מצוות לא תעשה, בין שהזמן גרמה בין שלא הזמן גרמה — אחד אנשים ואחד נשים חייבין, חוץ מבל תשחית ^ט ובל תקייף ^ט, ובבל תנטמא למתיים ^ט.

— תומפתא שם פיסקה י':
אייזו היא מצוות עשה שהזמן גרמה? בגון סופה ולולב ותפילין. אייזו היא מצוות עשה שאין הזמן גרמה? בגון אבידה. ושילוח הכהן ^ט, מעקה ^ט וציצית ^ט. רבוי שמעון פוטר את הנשים מציצית מפני מצוות עשה שהזמן גרמה ^ט.

אייזו היא מצוות הבן על האב ^ט? מאכילה ומשקה, מלביש ומכסה,

1 פירוש הביטוי במשנה — מצוות לפני הבן החולות על האב, דוגמת מילה ופלון הבן.

2 פירוש הביטוי במשנה — מצוות לפני האב החולות על הבן, והכוונה למצוות כיבור ויראה.

3 "לא תשחית את זקןך" (ויקרא יט, טו).

4 "לא תקיפו פאת רascbm" (שם).

5 ציווי לכהנים: "לנפש לא יטמא בעמיו" (ויקרא כא, א).

6 "תשב תשבם לאחיך" (דברים כב, א).

7 "שלחו תשלוח את האם" (דברים כב, ז).

8 "ועשית מעקה לאגגן" (דברים כב, ח).

9 **אין מצוות ציצית נהוגת בלבד**, וכן נקבעה ההלכה, ראה להלן בפרק ה, כתע. ו**ולפי הרductio halashonae ציצית נהוגת בלבד**, ראות מנהות מג, ע"א. השותה ירושלמי קידושין פרק א' הלכה ז: טעמן דרבנן, שכן אם היו מיותרות לו. ליום ולילת חייבות בצדיצית.

10 פירוש הביטוי בתומפתא: מצוות החולות על הבן לפני האב; במשנה ובתוספתא ממשמעויות הפוכות. ראה עוד בבי' קידושין כת, ע"א.

Rambam (Mishneh Torah)

פרק ב'

כללי המצוות

צירוני דרך

א) מצוות לא תעשה, דasha חiyabot במצוות "לא תעשה", הן באלה המכוברים בתורה ויש להן תוקף מדאוידית, לדוגמת איסורי שבת, כשרות, וכליים, והן באלה שיש להן בתקנות חכמיינו ותוקפן מדרבנן, לדוגמת האיסורים הקשורים בטהרה באב ובאבל משפחתי. יוצא מכלל זה — אין האשה מזוהרת על השחתת פאות הוקן ועל הקפת פאות הראש.

ב) מצוות עשה שאין הזמן גרמן. האשה חiyabot במצוות עשה. אין קיומו מוגבל לזמן מסוים, לדוגמת מצוות מזוזה: הרוי כל מי שיש לו בית חiyabot במצוות זו ואופן תמיידי, הוא אומר הנسبות קובעות בחיווב ולא הזמן. כמו כן היא חiyabot בברכות הנחנין, ובמצוות התלויות בארץ, כגון בתרומה ובמעשרות. יוצאים מכלל זה — האשה פטורה מצוות פרו ורבו וממצוות תלמוד תורה.

ג) מצוות עשה שהזמן גרמן. האשה פטורה. מצוות עשה שקיים מוגבל בזמן מסוים, דוגמת תפילהן (המקור לכללו זה), ציצית וטופר. פטור זה חל גם על מצוות "מדרבנן" שהזמן גרמן, ולכן היא פטורה מאמרית הלל במרועדים (ראה להלן פרק י). קיימים הרבה יוצאים מכלל זה — לסייעם ולפרטם הלכותיהם הוקדש פרק הבא.

ד) קניין ומושפט. האשה נכללה בדיני מיקח וממכר — יש תוקף לקניינית (אולם אצל האשה ישווא ישון וכיווית מסוימות לבעל); האשה נכללה בפרשיות נזיקין שבתורה — משפט אחד לאיש ולאשהHon כ"תוקע" והן כ"גتابע".

ה) עונשיהם. האשה אחראית למעשהיה, ודין האשה כדין האיש לעניין העונשיהם הכתובים בתורה. עונשי איסורי. עריות (יחסים בין בין קרובים, אשת איש, נידה) חלים על שני העוררים, אם האשה עברה מרצתונה.

כללי המצוות

תפילין ינוהגו בנשים כבאנשים ? תלמוד לומר : "למען תהיה תורה ה' בפייך" — לא אמרתני אלא بما שהוא חייב בתלמוד תורה.¹⁸ מכאן אמרו : הכל חייבין בתפילין חוץ מנשים ועבדים.

✓ ג. שאר המצוות נלמדות מהתפילין

בבלי קידושין לד ע"א :

כל מצות עשה שהזמנן גרמא נשים פטורות. וככלא הוא ז ? הרי מצחה, שמחה¹⁹, הקלה²⁰, דמצאות עשה שהזמנן גרמא, ונשים חייבות. ותו, והרי תלמוד תורה, פריה ורביה, ופדיון הבן ולא מצות עשה שהזמנן גרמא, ונשים פטורות. אמר רבי יוחנן : אין למדין מן הכללות ואפיקלו במקום שנאמר בו חוץ.²²

וממצוות עשה שהזמנן גרמא נשים פטורות — מلنן ? גמר מתפליין. מה תפליין נשים פטורות, אף כל מצות עשה שהזמנן גרמא נשים פטורות. והתפליין גמר לה מתלמוד תורה. מה תלמוד תורה נשים פטורות, אף תפליין גמר נשים פטורות.²³ וכן, תפליין למזוזה ז ?

תפליין לתלמוד תורה איתקיש בין בפרשא ריאונה בין בפרשא שנייה²⁴, תפליין למזוזה בפרשא שנייה לא איתקיש.²⁵ וכן, למזוזה

18 פטור הכתבת מתלמוד תורה מפורש : "ולמדום אוטם את בניכם" — ולא בנותיכם. ראתה לתלן, ראש פרק יג.

19 האם זה כלל לא מוגבל ?

20 יושחת בחגנ" (דברים טו, יד). **א' עטן** **ערכך** **ערכיך** **ערכן** **ערכן**
21 "תקתל את העם האנשיים והנשים והטה" (שם לא, יב). **ו' עטן** **כ' ערכך** **כ' ערכיך** **כ' ערכן** **כ' ערכן**
22 גם אם הוזכרו במסנהו יוצאים מן הכלל מסוימים, קיימת אפשרות של **א' עטן** **ו' ערכך** **ו' ערכיך** **ו' ערכן** **ו' ערכן**
23 במכילתא (לעיל, קטע ב) הושווות מצות תפליין למצות תלמוד תורה **א' עטן** **ו' ערכך** **ו' ערכיך** **ו' ערכן** **ו' ערכן**
24 בכתוב : "למען תהיה תורה ה' בפייך", ובזה נסתומים הדיון. בתלמוד הושוּוּ **ו' עטן** **ו' ערכך** **ו' ערכיך** **ו' ערכן** **ו' ערכן**
25 **ו' עטן** הבדל זה מאפיין את השוני במדרש הכתובים בין מדרשי ההלכה **כ' עטן** **ו' ערכך** **ו' ערכיך** **ו' ערכן** **ו' ערכן**

24 נשות מצות תפליין למצות מזוזה ונחייב את האשה בתפליין ?
מצות תפליין בסמכתה למצות תית' בשתי פרשיות המשמע : "ושננתם..."
וקשרתם"; "ויתו לטוטפות... ולמדום".
26 ווקשרתם לאות על ידכם... ולמדום אוטם את בניכם... וככתבם על
מוזותם ביתך ובעירך" — מצות תית' מפסקה בין מצות תפליין למצות
מוזזה בפרשא זו.

מכניס ומוציא, מרוחץ לו פניו וידייו ורגליו. אחד האיש ואחת האשה, אלא שהאיש סיפק בידו לעשות והאשה אין סיפק בידה לעשות, מפני ש:right ששות בעלה עליה.²¹ איזו היא מצות האב על הבן²² ? חייב למולו ולפדותו ולמדדו תורה ולמדדו אומנות²³ ולהשiao אשה²⁴, ויש אומרת אף להשיטו בגהר²⁵. רבי יהודה אומר : כל שאינו מלמד את בנו אומנות ילמזו ליסותות.²⁶

ב. פטור מהתפליין — מקור בכתב

מכילתא מסכתא דפסחא פרשה זין :
"למען תהיה תורה ה' בפייך" (شمota יג, ט) — למה נאמר ? לפי
שנאמר : "ויהיה לך לאות על ידך" (שם), שמען אני אף הנשים
במשמעו. והדין נותן²⁷, הויאל ומזוזה מצות עשה ותפליין מצות
עשה, אם لمدة על מזוזה שהיא נהגת בנשים כבאנשים, יכול אף

11 אשא בשואת איבאה מצויה אצל אביה (תוספות קידושין ל ע"ב) אבל אם
אין בעלה מקפיד, היא חייבת בכל דבר שאפשר כמו האיש (ש"יך י"ז"
רמ, יט). חייב אדם בכבוד חמינו ובכבוד חמומו (שו"ע שם, כד). המקור
לחיזוב הוא בכתב : "ואהבי ראה גם ראה" (שמעואלא-א כד, יא). אשר
להזקף המצאות ראה ב"ח פירוש לטור שם.

12 פירוש הביטוי בתוספתא : מצאות החולות על האב כלפי הבן.

13 המקור בכתב : "ירחרת בחימם" (דברים ל, יט) זו אומנות, ירושלמי
קידושין א, ז. השווות בבלי שם לע"ב.

14 המקור בכתבבים : "והודעתם לבניך ולבני בניך" (דברים ז, ט) — אימתי
אתה זוכה לבניך ולבני בניך... ? "זיקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם
תנו לאנשיים" (ירמיהו כת, ז) ראה בבלי וירושלמי שם. מצות זאת חלה
הן לעניין בניים והן לעניין בנות, וככאו למדדו חכמיינו, שמצוות להעניק
נדינה לבת, ראה כתובות נב ע"ב.

15 חובה ההגינוי — ראה קידושין ל ע"ב. ובירושלמי שם למד רבי עקיבא
מן הכתוב : "למען תהיה אתה וזרעך" (דברים ל, יט).

16 כן הנוסח במוהדורות צוקרמנדל, ופירוש הדברים — כאילו מלמדו ליטוטות
ORAה קידושין כת ע"א. לפי הבהיר (שם, ל ע"ב) בא רבי יהודה להחמיר
על הדעה הראשונה, ולדעתו אין אדם יוצא ידי חובתו אלא באמנות של
משׁ ולא די בזה שתוא מחנוך את בנו למסתחר, שהרוי לפעםם אין המסתחר
הישר מצוי ובגנו יאחו בדברי רמאו. ראה פירוש רישי שם.

17 וההגינוי גותה לצד זה.

מילי ? אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דברי רבי ישמعال, אמר ³³ קרא : "איש או אשה כי יעשה מכל חטאota האדם" — השוה הכתוב באש לאיש לכל עונשים שבתורה³⁴. דברי רבי אליעזר וננא, אמר קרא : "וалаה המשפטים אשר תנשים לפניhem" (שמות כא, א), השוה הכתוב באש לאיש לכל דיןיהם ³⁵ שבתורה.

דברי חזקיה תננא, אמר קרא : "ואם שור גח הוא ... והמית איש או אשה ... אם כפר יושת עלייו ונתן פדיון נפשו" (שמות כא, כט), השוה הכתוב באש לאיש לכל מיתות שבתורה³⁶.

וריבא³⁷ — דאי אשמעיןן הר קמייתא, משום כפורה חס רחמנא עלה, אבל דיןין אימא איש דבר משא ומתן אין, אשה לא³⁸. ואיל אשמעיןן הא, משום דחיותה היא, אבל כופר אימא איש דבר מצות אין, אשה לא³⁹. ואיל אשמעיןן הא, משום דaicא איבוד נשמה חס רחמנא עלה, אבל הנך תרתי אימא לא, צריכא⁴⁰.

³⁶ בתלמוד לומדים מפרשת אשם גזילות גם למצאות לא מעשה שבתורה וככירוש רשי' שם : "לאוין" עוגשן מלכותה הן.

³⁷ סכוך שבין אדם לחברו.
³⁸ שור שהמית אשא, בעל השור תייב כופר כמו בשור שהמית איש. (י"ה?)⁴¹ נ"ג (כ"ג)
³⁹ יש צורך בכל שלושה למידים אלו.
⁴⁰ אם היו ממשיים לנו את הלימוד הראשוני בלבד, דהינו לעניין אשם גזילות, היהי סבור, שהוא הוא עניין הקרבנות, ומשם שתמורה חטה עליה לאפשר לה כפרה, ולא היהי כולל את האשא בפרשיות משפטיים, שהם עניינו של האשא, שדרכו לעסוק במסא ומתן.

אין = כן.
⁴¹ ואם היו ממשיים לנו את הלימוד השני לכלול את האשא לעניין משפטיים היהי סבור, שהוא הוא עניין המשפטים. שם מוכרים לאפשר לה לפוטנס את עצמה, ולא היית מהייב כופר בשור שהרג את האשא, מפני שאיננה חייבות בכל המצאות.

הא = זה, דבר מצוות = שהוא בן מצוות.
⁴² ואם היו ממשיים לנו את הלימוד השלישי לעניין תיזוב כופר היהי סבור, שהוא הוא עניין הכופר מפני שהחורה חטה על נשמות כל ישראל, ועודין לא היהי כולל את האשא לעניין קרבן ולענין משפטיים. לכן אנו אריכים לכל שלוש הדרשות.
הבר תרתי = אלו השניים.

لتלמיד תורה ? לא סלקא דעתך⁴³, זכתי : "למען ירבו ימיכם" (דברים יא, כא) — גברי עבי חיין, nisi לא בעי חיין⁴⁴? ונילף מהקהל ? אמר קרא : "ויהיה לך לאות על ידך ולזכרו בין עיניך למען תהיה תורה ה' בפייך" (שמות יג, ט), הוקשה כל התורה כולה לתפילין⁴⁵ — מה תפילין מצות-עשה שהזמן גרמה ונשים פטורות, אף כל מ"ע שהזמן גרמה נשים פטורות⁴⁶.

— ד. האשא נכללת בפרשיות המשפטיים שבתורה

ספרי בדבר פסקה ב :

"איש או אשה כי יעשה מכל חטאota האדם למעל מעל בה"⁴⁷ (במדבר ה, ו) : רבי יאשיה אומר : "איש או אשה", למה נאמר ? לפי שהוא אומר : "ווכי יפתח איש בור או כי יקרה איש בור" (שמות כא, לג). אין לי אלא איש⁴⁸, אשה מנין ? תלמוד לומר : "איש או אשה", להשות אשא לאיש לכל חטאota ונזקים שבתורה. רבי יונתן אומר אינו צריך⁴⁹, שכבר נאמר : "בעל הבור ישלם" (שם, לד), ואומר : "שלם ישלם המבעיר את הבערה" (שם, כב, ה).

✓ בבלוי קידושין לה ע"א :
וכל מצאות לא תעשה ... אחד אנשים ואחד נשים חייבין. מנהני

27 נלמד פטור לאשה למצאות מווזה, מפני שנסמכתה למצאות ת"ת בפרשיה השניה ?

28 פטור ממזווה אינו מתקבל על הדעת.

29 בתמייה — גברים זקנים לחיים, ונשים אינן ז��וקות לחיים ?

30 הגם שלמדו פטור לאשה למצאות תפילין, אין למדוד ממנה לכל המצאות אדרבת, נלמד מצאות הקטל לחוב.

31 אין לומדים מתפלין לכל המצאות דרך סבירה, ההשוואה מפורשת בכתב ולכון אין להקשות למצאות אחרות.

32 הכל זה חופש גם לעניין מצאות מדרבנן — בדרך כלל נשים פטורות מצאות עשה מדרבנן שחומן גרמן. כן מפורש בתוספות ברכות כ ע"ב ; ברבי יוסף או"ח רצא, ח ; תשובה רבי יעקב איגר טז. ראה עוד שרוי חמור, כללים מ, קלת.

33 פרשת אשם גזילות — הגוזל ונשבע לשקר חייב קרבן אשם⁵⁰ ודרש רבי יאשיה, שדין אחד לאיש ולאשה.

34 מומלה "איש" בפרשיות נקי בור תינו יכולם לטעות ולהגביל דין נזקין לזכר.

35 אין מקום לטעות מכיוון שלא חור הכתוב על המלה "איש".

๒. הכללת האשה בפרשנות ערים

Ex: *Pashkal*
fore girl to
hold a boy
hand as much
as it is for
the boy to
hold his
hand.
mention - that the
difference
is a difference
between

ספרא אחריה מות פרשṭה ט :
“איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה” (ויקרא יח, ז). מה תלמוד לומד ז ? לפי שנאמר “איש איש”, אין לי אלא איש ממש שהוא מזוהה על ידי אשה, אשה מזוהרת על ידי איש מנין ? תלמוד לומד לא תקרבו” לא תקרבו”, הרוי כאן שנים.

רשימה בתר תלמודית

שופות הגרונים קובץ ליק סימן קכ:

כתב רבינו סעדיה גאון ז"ל: שלושם מצוות זו שהאנשיים חיבים
הגהנים פטורות, ולא פירש אותן. והרב רבי יצחק בן גיאות כתוב פירושו
אלו הן: אלול, וורהיה ז, ויצא צבא כל צור ז, ושבילם — כל משורר אל

למה נאמר "לא תקרכבו", לשון רבים? — דריש זה בא לכלול את האשה במצווי.

למה נאמר "ונכתרו הנפשות העושות", לשון רבים? — דרש זה בא לבלול את האשה בשווים

5
ה גם שכך נכללה האשה באיסורי לא עשה שבתורה, צריכים אלו ללימוד
מיוחד לפרשת עריות מכיוון שהלכה בעברית פשוטה. להלכה, דין האשה
כדין האיש בכל איסור ערוה שבתורה, ובכלל זה איסור אשת איש ואיסור
nidah. ואולם קיימת דעת, שאין האשה חייבות למסרו את נפשה כדי לא
לעבור על גילוי עריות, בגין שחלקה בדבר הוא בשב ואל עשה, ראה
תוספות סנהדרין עדר ע"ב. יוצא איפוא, שלענין עצם העבירה חילק תוכר
נו כleshomor יותר, ולענין פגש שבעבריה התוצאות והחמורויות הן באשה:
היא בפסילת לכלהונה כמו שסבירא בפרק הראשון.

"כל זכר לנולגולותם ... כל יוצא צבא בישראל" (במדבר א, ב).
"שלוש פעים בונה יראה כל-זוכר" (דברים טז, טז).

ג). פטור ממצוות לא עשה מסויימות

ככלי קידושין לה ע"ב:

ашנה : חזק מבל תקיף ובבל תשחית ובל תפטע למתים.
גמורה : בשלמא ³³ בל תפטע למתים דכתיב : "אמור אל הכהנים
בני אהרן" (ויקרא כא, א), בני אהרן ולא בנות אהרן. אלא בל
תקיף ובבל תשחית מلنן ³⁴ ? דכתיב : "לא תקיפו פאת ראשכם
לא תשחית את פאת זקנך" (שם יט, בז). כל שיישנו בהשחתה ישנו
וחקפה, והני נשי הוואיל ולא איתנו בהשחתה ליתגנו בהקפה.⁴⁵
מלן דלא איתנו בהשחתה ? איבעת אימא סברא דזה לא אית
להו ז肯 ⁴⁶. ואיבעת אימא קרא, דאמר קרא : "לא תקיפו פאת
ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך". מדרשי קרא בדיבוריה ⁴⁷, דאם
נו ניכתוב רחמנא "פאת זקנכם". מי ז肯 ? ז肯 ולא ז肯
ושתדר.

איסור גילוח — פסיקת halacha

מב'ם הלכות עבודה כוכבים פרק יב הלכות ב, ה :
האשה שגילהה פאת ראש האיש או שנתגלחה מטרות, שנאמר: "לא תקיימו פאת ראשכם ולא תחיתו את פאת זקנך" — כל שישנו בבל תשחית ישנו בבל תקית, והאשה שאינה בבל תשחית, לפחות לה זקן, אינה בכל תקית. לפיכך העבדים⁴⁸, הוואיל ויש להם זקן, אוטרין בהקפתה, אף על פי שהאשה מותרת לגלוח פאת ראש, הרי היא אסורה לגלוח פאת ראש האיש⁴⁹, אפילו קtan אסור לטל לגלוח לו פאה⁵⁰.

4 ניחא — פטור האשפה מובן

4. מניין לנו לפטור את האשה משתי מצוות אלו?

4 נשים אלו, כיון שאין בכלל השחתה, אין בכלל האפקת. מכיוון שאין מצוות על השחתת פאות הזקן, אין לכלול אותן באיסור הקפת פאות הראש.

4. אם אתה רוצה, אפשר לדון מון היגיון – הרי אין זקן לאשה.

משיגו לשון הכתוב – העברה מלשון רבים לשון יחיד.

עבד כנענין שלענין חיובו במצוות דינו באשה. יוצאות מכלל זה — פאות הוקן והראש, מכיוון שפטור האשה נובע מתקנות הגופניות.

איסטר מודרבנן, ראה שם בהשגות הר' באב"ר ובלחט משנה. השוואת תוספota בזיר גז ע"ב; בית יוסף יונ"ד לכא: ש"ו"ש שם, סעיף ג.

הgam shehovatza' u'zamor avino bar chayoba v'anotna mchshilah otavo la'daber ubirach

כללי המצוות

תשוקתָה⁶⁰ — והוא ימשל בה (לפי בראשית ג, טז) להגינה ולהדריכה בדרכיו ולבשوت מעשה על פיו. והיותה על הדרך הזה היא⁶¹ גם כן סיבה שהייה פטורה מכל מצוות עשה שהומן גרמן. כי אילו היהת טרודה לעשות המצווה בזמנך, היה הבעל بلا עוז בזמנים ההם, והיתה קטטה נופלת ביןיהם, ותוסור הממשלה המכוננת לתועלו וلتועלתה.⁶² ולפי הטעם הות הספיק ואות בזוריות.

שיטת שנייה — שלום בית

— ספר אבודרhom שער ג ברכת המצוות :

וhteם שנפטרו הנשים מצוות עשה שהומן גרמן, לפי שהאהše משובחת לבעה לעשות ארכינו. ואם היהת מהיבת במצוות עשה שהומן גרמן, אפשר שבשבוע עשית המצווה יצוה אותה הבעל לעשות מצוות. ואם תעשה מצות הבורא וחנוך מצותו אויל לה מבעלך, ואם תעשה מצותו וחנוך מצות הבורא אויל לה מיזכרה. לפיכך פטורה הבורא מצוותיו כדי להיות לה שלום עם בעלה. וגדולה מזו מצאנן, שהשם הגדול הנכתב בקדושה ובתורה נמהה על האים כדי להטיל שלום בין איש לאשתו⁶³.

שיטת שלישיית — חנישים אין זקוקות למצוות אלה

— ילקוט שמעוני שמואל רמז עח :

למה נשתתפו הנשים עם הקטנים והעבדים לעניין המצוות ? לפי שאין

על ידי הסבר זה ניתן לפרש גם פטור האשה מצוות עשה שהומן גרמן. מרביתו משתמש עליונות מוחלטת לזכר: יעדן הנבקה הוא להיות לו לעור. סמכון להשכלה זאת אפשר למצוא גם במקומות אחד בדברי חז"ל: אין לך אשת כשרה البنשים אלא אשת שטיא עשויה רצון בעלה (תנא דבי אלילו רבה סוף פרק ט). ראה עוד רמב"ם אישות טו, כ: וכן ציוו [חכמים] על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה עליה מורה ממנה ותעשה כל מעשיה על פיו ויהיה בעיניה כמו שור או מלך, מהלכת בתאות לבו ומרתקת כל מה שישנא.

70 "נמתה אל מי גמitem" (במדבר ה, כג) בפרש בדיקת אשה שנסתורה, ספק טוות. ראה דברי אבודרhom בעניין ניסוח הברכה "שענין כרצונו" — הם מוכאים להלן בפרק ט קטע ט. רעיון זה מפוץ יותר בדברי הרב בני-צ'יון עוזיאל: אשה פטורה מצוות המוגבלות לזמןם קבושים בגל התהוייותה הביתיות, שו"ת משפטין עוזיאל ח'ו'ג, כללים, ד.

הפקודים⁶⁴, פדיון בכור⁶⁵, ואיש כי תצא מingo שכבת זרע⁶⁶, והכהן שלא יטמא [אלא] לקרובו — בני אהרן ולא בנות אהרן. וחיב האב למול את בנו, לפדותו, ולמדוד תורה⁶⁷, אבל לא האם. סוכת, ללב, שופר, ציצית, קריאת שם, חפילון ותלמוד תורה. פריה ורביה, מורה אב ואם וכיבוד אב ואם — שכינון שנייהת — רשות אחרים עליה, הקפת הראש, השחתת זkan, הסמכות⁶⁸ והחנוכות⁶⁹ וההגשות⁷⁰ ותקמיזות⁷¹ והמליקות⁷² והקבלות⁷³ וההוואות⁷⁴ — נוהגות באנשיים ולא בנשים. כל אלו שלושים מצוות.⁷⁵

[ג'ג'ג] ✓ ט. נימוקים לפטור ממצוות עשה שהומן גרמן

שיטת ראשונה — עליונות זכר

— מלמדו התלמידים מרשת לך (מהזרת ליק ט):
ודי אות הברית בזוכרים⁷⁶, לפי שהנקבה היא לעור הזכר: "זאל אישא

56 "זה יתנו כל העורב על הפקודים, מחציית השקל" (שמות ל, יג).

57 "ויל בכור אדם בבניך תפדה" (שמות יג, יג), והכוונה כאן — אין אדם חייב לפזרות את במו הבכורה.

58 טומאת "קרי" (ייקרא טו, טו).

59 "וסמך ידו על ראש העולה" (ייקרא א, ד), בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות (ספרא). הלכות אלו מקורן במשנה קידושין א, ת.

60 קרבנות מסוימים טעונים חנופה לפני המזבח — כהן מניח ידו תחת ידי בעלים. קרבן אשה חייב בחתונפה וכohen עצמו מניף. ראה מגחות סא ע"ב וברישׁו שם.

61 הגתשת קרבן מנחה למזבח — עבודה הקשרת רק בכהן. ראה ייקרא ב, ח. בקרבן מנחה, כהן מרים קומץ למזבח, ראה שם ב, ב.

62 בקרבן עופ: "ותקריב הכהן אל המזבח ומלק את ראשו" (שם א, טו).

63 "ותקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" (שם א, ז). ותקריבו, זו קבלת דם (חגיגה א ע"א).

64 הנות הזדים של קרבן חטא העוף (ייקרא ה, ט), ראה קידושין לו ע"ב.

65 השווות רשימות של הרמב"ם בספר המצוות, סוף מצוות עשה. שם מבואר, שמתוך שישים המצוות ה"הכרחיות" שהוכר חייב בהן ארבעים ושש נוהגות גם באשה.

66 דברי רבי יעקב אנטולי דנים בעיקרים במצוות ברית מילה. אחרי שהסביר את המילה, הסמל האישני של נבחרי ה', הוא מתייחס לשאלת מה אין לנבקה צורך באות הות.

לهم אלא לב אחד, שנאמר "וַיְחִנֵּת וְיָא מְדֻבֶּת עַל לְבָה" (שמואל-א, יג) ²¹

- ר' שמשון רפאל הורש פירוש לתורה ויקרא כג, מג ²²:

ברור, שפטור נשים מצאות שהמן גרמן איננו נובע מחשיבותן הפחותה כביכול, או מחוך שהتورה לא מצאה אותן. ראיות בכivel לקיים מצאות אלה, הטעם לאוי חיוון למצאות אלה הוא, כפי שקרה לנו, בכך שאין התורה חושבת נשים וקוקות לממצאות אלה ולקווונן. התורה מנicha אצל נשותינו חיבה יתרה והתלהבות קודש למפקין בעבודת הבולא, יותר מאשר אצל הגברים. הגברים, שננסיגות מתחום המקצועים מסכנים את גאנונחן לתורה, נקוקים מזמן לתוכוות מדרגות ומזהירות בצוות מצאות שהמן גרמן. לא כן הנשים, שצורת היין כוללת פחות נסיגות וטיכוניות ככלה ²³.

21) *אכגד אפס נז צבאי ז*

פרק ג

מצוות עשה שהמן גרמן, שהאשה חייבת בהן

ציוני דרך

מצוות עשה שהמן גרמן, שבכל זאת נשים חייבות בהן, רבות הן, ומן הרואין לסוגו אותן. מסתמנות בעיקר שלוש קבועות:

א) מצאות עשה הקשורות קשר הדוק במצוות לא תעשה — מכיוון שהנשים חייבות בחלק הלא תעשה, חייבות הן גם בחלק העשה. לפיכך נשים חייבות במצוות קידוש היום בשבת, במצוות אכילה מצאה בלילה הראשון של פסח, במצוות להיטיף מוהול על הקורש לעניין עניין יום היפופוים.

ב) אף הן היו באותו הנג — גם את הנשים גאל ה' מידיו הנוגשים והמשמידים, וכן גם עליתן חלה החובה להזדמנות על פdotות נפשן. נשים חייבות בכל מצוה מדרבנן הבאה לחוג מאורע היסטורי. לפיכך נשים חייבות במצוות שמיעת מגילה וכן שר מצאות פוריים, במצוות הדלקת הנר בחנוכה, במצוות ארבע כוסות וכן בשאר מצאותليل הסדר פרט למצאות הפסבה.

ג) קיבלו על עצמן חובה — נשים מקבלות שכר על קיום מ"ע שהמן גרמן, ומכוון שהדבר נחשב לדבר מצות, המנהג מהיבט מטעם נדר ועל הנשים להמשיך לקיים מצאות אלה, הן אם אשה מסויימת נהגה לקיים את המצאות שלוש פעמים בלבד לומר "בלי נדר" והן אם עדיה שלמה קיבלה על עצמה את המצואה מקדמת דנה, במרקחה וה אין מועילה התרת נדרים. לפיכך ברוב עדות ישראלי נשים חייבות לשמעו קול שופר. אולם אין מנגנון אשה מתוקפת ורועלנה מהיבט אחרת נישואית כשבועם עובדת הבית והטיפול בילדים מוגעים ממנה לקיים מצאות מסוימת — בנסיבות מעין אלה לא קיבלה על עצמה את המצאות מראש.

71 אין יצר הרע שולט כל כך בנשים. ראה משנה ברכות ט, ה: "בכל לבך" — בשני יצירך, ביציר הטוב וביציר הרע, ובכלי סוכה מה ע"ב: מה חמץ זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראלי אין להם אלא לב אחד — לאביהם שבשים. אגדות אלה קשורות יחד בדברי רבינו יעקב ממורויש, שהסתמך עליהם בהוראותו שמן הראוי לנשים לבל על תלולב; הדברים מובאים בדברי הברלי יוסף להלן בפרק ד קטעה. בפירוש זית רענן לילקוט שמעוני מבוארת האגדה בכינוי תפוק: אין יצר הטוב שולט בנשים כל כך. אולם הראשון לצין שליט'א דחיה את ביאורו בהתאם על המונח "לב אחד" באגדה במצוות תלולב. ראה ביע אומר חלק א, מ, ט.

72 מתרגם מגרמנית.
73 בכתביו הרב הירש מרגוש קור עקיבי — הוא אינו מליר בנסיבות האשה כלל וכלל: ראה בסידורו בעניין נוסח הברכה "שענני כרצונו" ובספר החורב בעניין פטור נשים מצאות תלמוד תורה. הדברים מובאים להלן בפרק ט קטעה ובספריק יג קטעה ט.